

Κ. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΦΙΛΩΝ Κ. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΦΙΛΩΝ Κ. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ
ΕΚΔΟΤΗΣ: ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΛΙΠΟΡΔΕΖΗΣ
ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ

Αρ. Φύλλου 56 και 5^ο Ηλεκτρονικό
Φρουρίου 9 • 69100 ΚΟΜΟΤΗΝΗ
Τηλ.: 2531021206 • Fax: 2531021416
e-mail: info@karatheodori.gr

Θέματα που πραγματεύεται η εφημερίδα:

Δραστηριότητες συνδέσμου – Επιστημονικά και άλλα ενδιαφέροντα γύρω από τα Μαθηματικά – Αφιέρωμα σε μεγάλους μαθηματικούς από την ιστορία των Μαθηματικών
Βιβλιοπαρουσιάσεις λογοτεχνικών ή επιστημονικών βιβλίων γύρω από τα Μαθηματικά – Γρίφους – Μεγάλες στιγμές των Μαθηματικών – Αποφθέγματα – Ρεπορτάζ
Εκπαιδευτικά Μηνύματα – Ασκήσεις – Χιούμορ – Συνεντεύξεις – Θέματα Μαθηματικών Διαγωνισμών – Ειδήσεις και Ανακοινώσεις για τα Μαθηματικά

Της έκδοσης

EDITORIAL

Αυτή τη στήλη θέλω να την αφιερώσω στην σφίγγα της Αμφίπολης με τους παρακάτω στίχους.

Ουδέν κρυπτόν υπό τον Ήλιο τον ηλιάτορα.

Οι ολόχρυσες φωτεινές ακτίνες του χιλιάδες χρόνια σε περιμένουν να σ' αντικρύσουν.

Θαμμένη μεσ' τα σκοτάδια σκεπασμένη με χόμα Μακεδονικής ένδοξης γης.

Ξύπνησες από το κτύπημα της σκαπάνης και ήρθες στο φως και αντίκρισες τον ήλιο.

Του χαμογέλασες και άστραψε το κατάλευκο πρόσωπό σου δίχως τα σημάδια του χρόνου.

Τέλεια επιδερμίδα τεχνίτη έλληννα που σ' έδωσε μορφή απaráμιλλη και μας άφησες άφωνους να θαυμάσουμε το αιώνιο κάλλος σου.

Υποκλίνεται η ανθρωπότητα.

Ο Ελληνισμός άναψε τους προβολείς του σε μια εποχή συννεφιασμένη και συνωφριωμένη από την έλλειψη του χρήματος.

Συγνώμη σφίγγα.

Αναγκάστηκες να ξυπνήσεις να βγεις και να μας χαμογελάσεις για να μας συνεφέρεις.

Προχωράμε λοιπόν με ψηλά το κεφάλι.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ & ΑΛΛΑ

31^ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ Ε.Μ.Ε. ΣΤΗΝ ΒΕΡΟΙΑ

Παρών και φέτος στο καθιερωμένο συνέδριο της Ε.Μ.Ε. που ενώνει για 3 μέρες εκατοντάδες μαθηματικούς από όλη τη χώρα. Έτσι πλέον γινόμαστε όλοι μια τεράστια οικογένεια φίλων με κοινή επιστημονική ιδιότητα σε ένα βήμα διαλόγου μέσω της κατάθεσης ιδεών, ερευνών, ανακαλύψεων που προάγουν σίγουρα την επιστήμη. Τα πρακτικά μένουν ως παρακαταθήκη στις μελλοντικές γενιές αποτελώντας το εφαλτήριο για το άλμα των εκκολαπτόμενων μαθηματικών προς νέα επιτεύγματα.

Κατά την γνώμη μου ο μεγάλος χαμένος αυτής της μεγάλης αμφικτιονίας είναι το υπουργείο παιδείας. Μονίμως απόν χάνει την ευκαιρία να εκμεταλλευτεί το συμπυκνωμένο πνεύμα για ιδέες, προτάσεις και λύσεις στα μεγάλα προβλήματα της παιδείας. Αν υπάρξει βούληση ιδού η Ε.Μ.Ε. ιδού και η Καστοριά. Ας βάλουν την γούνα τους και ας έρθουν. Καλή αντάμωση στην Καστοριά τέλος του Οκτώβρη 2015.

Η ΒΡΑΒΕΥΣΗ ΤΟΥ ΑΝΤΩΝΗ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Πολύ καλή η κίνηση της Ε.Μ.Ε. να βραβεύσει τον θρύλο των μαθηματικών που λέγεται Αντώνης Κυριακόπουλος, διότι όπως μας λέει και ο Περικλής στον επιτάφιο «άθλα γαρ ος κείται αρετής μέγιστα, τοις δε και άνδρες άριστοι πολιτεύουσι» (όπου προβάλλονται μεγάλα βραβεία της αρετής, εκεί ζουν και άριστοι πολίτες)

συνέχεια στην 4^η σελίδα

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ

Η ΠΡΩΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΠΟΥ ΚΕΡΔΙΖΕΙ ΤΟ ΒΡΑΒΕΙΟ FIELDS ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ

Είναι διεθνώς αναγνωρισμένο το κύρος του βραβείου Fields στα μαθηματικά και η συμβολή του στην ανάπτυξη των Μαθηματικών. Άλλα σημαντικά βραβεία είναι το Bordin, Salem, Nevanlinna το Abel.

Ίδρυτής του βραβείου είναι ο Καναδός John Fields (1863 – 1932). Το λεγόμενο NOBEL μαθηματικών καθιερώθηκε το

1936 στο Όσλο. Το βραβείο πήραν ο Jesse Douglas για τη λύση του προβλήματος Joseph Plafau και Lars Ahlfords για την εργασία του στις επιφάνειες Riemann.

Είναι για μαθηματικούς έως 40 ετών και απονέμεται κάθε 4 χρόνια κατά τη διάρκεια διεθνούς συνεδρίου, ενώ στην επιτροπή αξιολόγησης είναι κορυφαίοι μαθηματικοί αναγνωρισμένου κύρους.

Το πολύ σημαντικό για μας τους Έλληνες είναι ότι ο Κ. Καραθεοδωρή ήταν μεταξύ των πέντε κορυφαίων μαθηματικών του κόσμου που απετέλεσε την πρώτη κριτική επιτροπή παρότι δεν υπήρξε ποτέ μέχρι σήμερα κάποιος Έλληνας που να πήρε το βραβείο Fields. Μάλιστα ήταν αυτός που απετόλμησε την επόμενη της βράβευσης να παρουσιάσει το περιεχόμενό τους στο κοινό αφήνοντας όλους έκπληκτους. Άλλοι κριτές ήταν ο Eli Cartan, ο George Birkhoff, ο Francesco Severi και ο Teigi Takagi.

Φέτος για πρώτη φορά πήρε το βραβείο γυναίκα μαθηματικός. Η Ιρανή Maryam Mirzakhani ηλικίας 36 ετών, η οποία μοιράστηκε το μετάλλιο με τρεις ακόμη επιστήμονες τους Artur Avila Γαλλο-Βραζιλιάνο ερευνητή στο ευρωπαϊκό ινστιτούτο

CERN του πανεπιστημίου Ντενί Ντιντερό του Παρισιού, Manjul Bargava καθηγητή του Πανεπιστημίου Πρίνστον και τον Martin Hairer καθηγητή του Πανεπιστημίου Warwick της Βρετανίας. Η Ιρανή μαθηματικός είναι καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Στάνφορντ της Καλιφόρνιας και βραβεύτηκε για εργασία στη γεωμετρία στη δομή των γεωδαιτικών γραμμών των παραμετρικών χώρων (moduli spaces). Το φως θεωρείται πως κινείται πάντα σε γεωδαιτικές γραμμές καθώς αποτελούν το πιο σύντομο δρόμο για να φτάσει από το σημείο Α στο σημείο Β. Περιέγραψε στην εργασία της, τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να διαδοθεί το φως σε μία κλειστή διαδρομή εντός ενός Σύμπαντος με δύο διαστάσεις, επινοώντας τρόπους πλοήγησης σε πολυδιάστατα σύμπαντα. Η εργασία του Avila είναι στα χαοτικά συστήματα, του Bargava στη θεωρία των αριθμών και του Hairer στις διαφορικές εξισώσεις. Γεννήθηκε και μεγάλωσε στην Τεχεράνη, σπούδασε στο Πανεπιστήμιο Σαρίφ της ιρανικής πρωτεύουσας και στις Διεθνείς Μαθηματικές Ολυμπιάδες του 1994 και 1995 τιμήθηκε με χρυσά μετάλλια. Για την επιτυχία της είπε πολλά για τα σχολεία, τα βιβλία, τους καθηγητές και ότι: «Δεν έχω κάποια ιδιαίτερη συνταγή για την πρωτότυπη μαθηματική σκέψη. Η έρευνα στα Μαθηματικά φέρνει στο μυαλό έναν άνθρωπο χαμένο στη ζούγκλα. Πρέπει να αξιοποιήσει όλες τις γνώσεις του για να επινοήσει νέα τεχνάσματα και με λίγη τύχη ίσως βρει κάποιον τρόπο να φτάσει στον πολιτισμό».

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ

Έτος 1740.

Η Μπόσνα είναι ένα προάστιο νοτιοανατολικά της Αδριανούπολης γεμάτο λαχανόκηπους και οπωροφόρα. Καθημερινά τα κάρα των μπαζεβάνηδων τροφοδοτούν την πόλη με φρέσκα φρούτα και λαχανικά. Ο Θεοδωρής είναι ένα μελαχρινό αγόρι που δουλεύει σ' έναν από τους μπαζεβάνηδες. Ξεχωρίζει και είναι σ' όλους γνωστός ως ένα ακούραστο τετραπέρατο αγόρι που παρατηρεί τα πάντα και δεν προλαβαίνει να του δώσεις εντολή να κάνει κάτι γιατί το αντιλαμβάνεται έγκαιρα από μόνος του. Στην Αδριανούπολη συνήθιζαν να δίνουν παρατσούκλια στους ανθρώπους, οπότε για τον μελαχρινό Θεοδωρή το Καραθεοδωρή ήταν ό,τι πρέπει. (καρά στην τουρκική θα πει μαύρο).

Σύντομα, ο Καραθεοδωρή γίνεται ένας δραστήριος, τίμιος, εργατικός έμπορος. Παντρεύεται την Ελένη από τον Κιρσιχανά, προάστιο της Αδριανούπολης. Με την Ελένη, λοιπόν, ο Καραθεοδωρή δημιουργεί μία οικογένεια που γίνεται υπόδειγμα Χριστιανικής οικογένειας στην τοπική κοινωνία. Τα παιδιά τους είναι ο Αντώνης, η Σουλτάνα και η Σοφία. Λίγο πριν την γέννηση του τελευταίου τους παιδιού, Στέφανου, ο πατέρας πεθαίνει. Έτσι, ο ενδοξότερος, ίσως, των Καραθεοδωρήδων γεννιέται ορφανός.

Ο Στέφανος μεγαλώνει με την στοργή και την αγάπη της μάνας του Ελένης, η οποία παρότι δεν γνώριζε πολλά γράμματα είχε διακαή πόθο να προκόψουν τα παιδιά της.

Τα πρώτα του γράμματα ο Στέφανος τα μαθαίνει από τον Γιώργο Ουζούνου, τον μεγάλο αυτό δάσκαλο της Ελληνικής Σχολής Αδριανούπολης. Στη Σχολή τότε όλοι μιλούσαν για ένα άλλο υπόδειγμα μαθητή που με τα έργα του έκανε περήφανους όλους τους συμπολίτες του. Αυτός ήταν ο γνωστός πατριάρχης Κύριλλος ο Στ'. Αυτός ήταν το ίνδαλμα και ταυτόχρονα κίνητρο για να επιδοθεί ο Στέφανος με όλες του τις δυνάμεις στα γράμματα. Έχοντας και τα φυσικά προσόντα, την ευφυΐα, την οξύδερκεια και υψηλή νοημοσύνη δεν μπορούσε παρά να εξελιχθεί σ' έναν επιστήμονα που διαπρέπει στο τότε γνωστό επιστημονικό στερέωμα.

Στέφανος Καραθεοδωρή

Αφού τελειώνει την περίφημη ακαδημία στις Κυδωνιές (Αϊβαλί) σπουδάζει στην Πίζα της Ιταλίας Ιατρική – Φιλοσοφία – Θεολογία – Φιλολογία – Φυσική και Μαθηματικά, για τα οποία διαρκώς τόνιζε πως είναι η βάση όλων των επιστημών. Ταυτόχρονα επιδίδεται στην εκμάθηση ξένων γλωσσών κατορθώνοντας να μάθει να γράφει και να μιλά ταυτόχρονα 17 γλώσσες!!!

Ο Στέφανος ήθελε να μάθει τα πάντα. Παρακολουθούσε μαθήματα μουσικής, πήγαινε συχνά θέατρο, ήταν τακτικός θαμώνας των βιβλιοθηκών χωρίς ποτέ να παραμελεί τα θρησκευτικά του καθήκοντα. Επίσης, φρόντισε να μάθει στενογραφία για να προλαβαίνει να γράφει τα μαθήματα που άκουγε από τους καθηγητές του. Μέχρι και με το αριστερό φρόντισε να μάθει να γράφει από φόβο μήπως κάποτε συμβεί κάτι στο δεξί και δε μπορεί να γράψει. Είχε μάλιστα την πολύ καλή συνήθεια να καταγράφει τα πάντα, όσα αξιόλογα μάθαινε ή του συνέβαιναν. Διαρκώς έγραφε και δημοσίευε εργασίες του σε περιοδικά περιωπής, όπως ο «Λόγιος Ερμής» υπογράφοντας ως Στέφανος Καραθεοδωρή ο Αδριανουπολίτης.

Σημαντική οικονομική βοήθεια στη διάρκεια των σπουδών του δέχτηκε ο Στέφανος Καραθεοδωρή από τον συμπολίτη του Πατριάρχη Κύριλλο. Σημειώτεον ότι η ανιψιά του Πατριάρχη παντρεύτηκε τον αδερφό του Αντώνη, του οποίου δισέγγονο θα είναι ο μεγάλος μαθηματικός Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή.

Με την βοήθεια του Στέφανου ο πατριάρχης Κύριλλος συγκεντρώνει στη βιβλιοθήκη του γυμνασίου Αδριανούπολης σημαντικά βιβλία.

Τον Ιούλιο του 1819, μετά από 10 χρόνια, γυρίζει με την πλούσια γνωσιολογία του και την αποκομιδή των θησαυρών των γνώσεων που απέκτησε με τον αδιάκοπο αγώνα του και την προσήλωσή του στα

γράμματα. Επιστρέφει στην πατρίδα του ο Γιατρός, Φυσικός, Μαθηματικός, Φιλόσοφος, Θεολόγος και Μουσικός που μιλά και γράφει Ελληνικά, Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ισπανικά, Ιταλικά, Λατινικά, Τουρκικά, Αραβικά, Περσικά, Αρμενικά, Συριακά, Χαλδαϊκά, Κοπτικά, Αβησσινιακά και Σανσκριτικά, για να προσφέρει τις υπηρεσίες του στην πατρίδα του την ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΗ, ΤΗ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΘΡΑΚΩΝ.

Έτσι, αποδέχεται την πρόταση του εξόριστου τότε πατριάρχη Κύριλλου του Στ' να αναλάβει την διεύθυνση της παρακμάζουσας σχολής της Αδριανούπολης. Η τοπική κοινωνία βλέπει ως Θείο δώρο την άφιξη του πνευματικού θησαυρού που λέγεται Στέφανος Καραθεοδωρή, ενώ ο ίδιος ως ύψιστη ηθική υποχρέωση να προσφέρει το «αντίδωρο» των προσφορών που δέχτηκε από αυτή την πόλη που ανέθρεψε τα όνειρα και τις προσδοκίες του.

Στα εγκαίνια εκφωνεί ένα λόγο αληθινό κόσμημα λογοτεχνίας με διαχρονική αξία, μέσα από τον οποίο αναδεικνύονται και τα προσόντα του σοφού άνδρα. Παραθέτουμε από τις 3000 λέξεις του κειμένου μόνο την αρχή και το τέλος για να δώσουμε την ευκαιρία στον αναγνώστη να πιστοποιήσει της γραφής μου το αληθές, αλλά κυρίως και να αποκτήσει προσωπική άποψη για το μέγεθος και την ποιότητα της προσωπικότητάς του.

«Καταντήσας παρ' έλπίδα εις τήν πατρίδα μου, τιμηθείς υπέρ τό άνήκον από τούς φιλοκάλους συμπολίτας μου, εύρίσκομαι ήδη παρά δόξαν και πεφορτισμένος από βάρος τιμιότατον μέν, άλλ' υπέρ τας δυνάμεις μου. Έπειδή όμως και ή θεία Πρόνοια ούτως έξωκονόμησεν, ούτως ηύδόκησαν δύο πανσεβαστά μοι υποκείμενα, ούτως έκριναν εύλογον όσοι φροντίζουν τό κοινόν καλόν, τοιαύτην γνώμην έχουν και οί εύτυχώς έπιστατοϋντες εις τά κοινά παιδεύματα τών νέων τής πατρίδος, τόλμημα ήθελε ύποληφθή ή έδική μου αντίστασης, και ή ειλικρινής έξομολόγησις τής άνικατότητός μου δι' άποφυγήν, πρόσχημα όχι εύπρόσωπον ύποκρυπτομένης άνυποταξίας. Διό και πρώτον μέν τήν θείαν χάριν έπικαλεσθείς τήν τά άσθενή θεραπεύουσαν και τά έλλείποντα αναπληροϋσαν, ύποστηριζόμενος δε μέ παναγίους και πανιέρους εύχάς, και ένθαρρυνόμενος από τούς φροντίζοντας και ένιστατοϋντας τήν κοινήν παιδείαν, άποδέχομαι, και μ' όλον ότι παρ' άξίαν, τήν τών νέων διδασκαλίαν κατά τό δοθέν σχέδιον, και άμποτε τό τέλος νά άποβή τοιοϋτον όποιον όλοι κοινώς τό έπιθυμοϋμεν.» Λίγο παρακάτω αναφερόμενος στους παρευρισκομένους Πατριάρχη Κύριλλο Στ' και Μητροπολίτη Δωρόθεο της Αδριανούπολης λέγει: «Και τοιοϋτον εύχηθήτε το, ώ Παναγιώτατε πάτερ, γέννημα, θρέμμα και κοινόν καύχημα ταύτης τής μεγαλοπρεπούς πόλεως, και παιδευμα ιερόβρυτον ταύτης τής σχολής. Και σύ, ώ Σεβασμιώτατε ιεράρχα, εις όν ή θεία πρόνοια κατ' εύχην, και επί κοινή ώφελεία άνεπιστεϋθη τό ήμέτερον έκκλησιαστικόν πλήρωμα, άμφοτεροι σοφοί ποιμένες, και τών θείων μυσταγωγών τής άρχαίας Έκκλησίας ζωντανοί και ένδοξοι τύποι εύχηθήτε και εύλογήσατε τό νέον τοϋτο κατάστημα, ίνα έξ αύτοϋ ως έκ θείας λυχνίας διαδοθή εις τούς χριστιανούς, τό φώς τής εύσεβείας και πάσης άλλης μαθήσεως καθαρόν, και μή κατά παράδοσιν τών ανθρώπων, άλλ' ως παραγγέλλει τό σκεϋος τής έκλογής, κατά Χριστόν.» Τελειώνει δε την ομιλία του με τη φράση: «Και σύ τό φώς τό άληθινόν, παροχεϋ τών φώτων, ό φωτίζων πάντα άνθρωπον έρχόμενον εις τόν κόσμον, εύδόκησον εις τήν δικαιοσύνην τών λόγων μου και κατάγραψον τά όνόματα αύτών εις τό βιβλίον τών ζώντων έν τή άγάπη τοϋ Θεοϋ και Πατρός, έν τή χάριτι τοϋ Κυρίου ήμών Ίησοϋ Χριστοϋ και έν τή κοινωνία τοϋ άγιου Πνεϋματος. Αμήν.»

Ο κόμης Μάρκελος γραμματέας της Γαλλικής πρεσβείας στην Κωνσταντινούπολη γράφει στα απομνημονεύματά του ότι στην πόλη αυτή βρήκε την παιδεία πολύ ανεπτυγμένη με πολύ υψηλό επίπεδο διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής, της Φιλοσοφίας, των Μαθηματικών, της Φυσικής κ.τ.λ. γράφει κάπου αυτολεξεί «Το κολέγιο της Αδριανουπόλεως υφίσταται από αμνημονεύτου χρόνου. Σ' αυτό δίδαξε και ο Πατριάρχης Κύριλλος και από αυτό να καταλάβετε, ότι η εκπαίδευσις των Ελλήνων δεν παρεμελείτο στις βάρβαρες αυτές χώρες. Μήπως άλλωστε έστω και κατά τύχην υπάρχει στην πολιτισμένη Ευρώπη χώρα που να μην υστερεί της παιδείας της Αδριανουπόλεως;» Σημειώτεον ότι την εποχή που ο κόμης επισκέφθηκε την Αδριανούπολη διεθυντής της σχολής ήταν ο Στέφανος Καραθεοδωρή.

συνέχεια αφιερώματος

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ

Με περισσή εργασιμανία, μεγάλο ζήλο και συστηματική προσπάθεια σύντομα αναδεικνύει την σχολή της Αδριανούπολης. Τότε ο εμπνευσμένος σοφός συγγράφει και το καταπληκτικό σύγγραμμα «ΠΕΡΙ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΝ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΙ ΠΑΙΔΕΙΑΣ». Ταυτόχρονα, πλησίαζε και η παλιγεννεσία του έθνους, η οποία βέβαια στα πρώτα χρόνια έκανε δύσκολη τη ζωή των συμπολιτών από τις διώξεις των Τούρκων.

Ζάππειος Ακαδημία

Μπροστά στα μάτια του σφάζονται λόγιοι και ιερείς, ενώ ο ίδιος σώζεται τελευταία στιγμή από τους γενίτσαρους από Τούρκο συμπολίτη που του έσωσε τη ζωή από ασθένεια.

Στις 18 Απριλίου του 1821 αντικρίζει κρεμασμένο να χλευάζεται από τον όχλο τον συμπατριώτη πατριάρχη Κύριλλο τον Στ' και σφαγμένο τον γραμματέα της σχολής της Αδριανούπολης τον Βασίλη Σωτήρχο. Ο αδελφός του Σωτήρχου είχε παντρευτεί την Μαρία Καραθεοδωρή, εγγονή της αδελφής του πατριάρχη. Εν τω μεταξύ, πρόσφατα Υδραίοι πλοίαρχοι είχαν φέρει σε πολλά κιβώτια τα βιβλία του Στέφανου από το Λιβόρνο. Δύο εξ αυτών των κιβωτίων κήκαν.

Σχολή της Αδριανούπολης

Όταν τα πράγματα ηρέμησαν ο Στέφανος επιδόθηκε στην περισυλλογή με εξαγορά των λεηλατηθέντων βιβλίων, όχι μόνο των δικών του αλλά και του απαγχονισθέντος πατριάρχη, όπως και του Μητροπολίτη Αδριανούπολης Δωροθέου.

Σε ηλικία 35 χρόνων το 1824 ο Στέφανος βρίσκεται στην Κωνσταντινούπολη και το 1827 προσλαμβάνεται προσωπικός γιατρός του σουλτάνου Μαχμούτ Β', ο οποίος έτρεφε συμπάθεια προς τον Ελληνικό πληθυσμό, τον οποίο θεωρούσε ως τον σημαντικότερο παράγοντα για την αναμόρφωση και τον εκπολιτισμό της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Σημειωτέο ότι οι περισσότεροι από τους σουλτάνους προτιμούσαν Έλληνες προσωπικούς γιατρούς.

Μέσα από αυτή τη θέση ο Στέφανος αθόρυβα και διακριτικά θα εξυπηρετούσε την Ελληνική Επανάσταση. Εν τούτοις πολλοί ήταν αυτοί που δεν το αντιλήφθηκαν και τον κατέκριναν.

Με πρότασή του δημιουργείται Ιατρική σχολή στην οποία δίδαξε επί 40 χρόνια. Σ' αυτήν προωθεί Έλληνες επιστήμονες, τους οποίους κατόπιν προωθεί σε καίριες δημόσιες θέσεις. Άλλωστε, το ποσοστό των Ελλήνων σπουδαστών ήταν μεγάλο, γιατί οι Τούρκοι θεωρούσαν υποτιμητικό να διδάσκονται επιστήμες από χριστιανούς. Όμως, ο

σουλτάνος που είχε διακαή πόθο να βγάλει γιατρούς για να θεραπεύουν το λαό του, τους έδινε ισχυρά οικονομικά κίνητρα για να σπουδάσουν.

Επίσης, επέβαλε και αυστηρό κανονισμό για να υπάρχουν αρμονικές σχέσεις μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων συμφοιτητών. Στην προσπάθεια των Τούρκων να εμπλουτίσουν με επιστημονικούς όρους την γλώσσα τους χρησιμοποιούν τον Στέφανο Καραθεοδωρή που γνωρίζει πολλές γλώσσες. Αυτός κατορθώνει να το κάνει με λέξεις που έχουν Ελληνική ρίζα. Ακόμη, όταν ήταν σύμβουλος στο τότε υπουργείο παιδείας βοήθησε πολύ στην εκπαίδευση των Ελληνοπαίδων.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ

Το 1830 ο Στέφανος παντρεύεται την Λουκία Μαυροκορδάτου, κόρη του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου και της Σμαράγδας Μορούζη και εγγονή του Γιώργου Μαυροκορδάτου που κρέμασαν οι Τούρκοι.

Με την Λουκία ο Στέφανος κάνει μία μεγάλη οικογένεια με δύο γιους τον Αλέξανδρο και τον Κων/νο και πέντε κόρες, την Σμαράγδα, την Ελένη, την Ζωή, την Σοφία και την Μαρία. Για την υπέροχη οικογένεια που δημιούργησε ο Στέφανος Καραθεοδωρή ο βιογράφος του και ποιητής Ηλίας Τανταλίδης γράφει ένα ποίημα 117 στίχων. Αναφέρουμε αποσπασματικά 7 από αυτούς που αναφέρονται στον Στέφανο Καραθεοδωρή:

«Αγαπημένε του Θεού, πιστέ του βασιλιά μας.

Της ρωμοσύνης Στέφανε και της Χριστιανοσύνης,

Της εκκλησίας το φλόμπουρο, το θαύμασμα της πόλης. Της Εντερνές ο έπαινος και η χρυσή κορώννα*

που έχεις στο κεφάλι σου του κόσμου τη σοφία.

Την γνώσι της Ανατολής, τα γράμματα της Δύσης

και το μυαλό σου έκανες θεόγραφο βιβλίο».

* Εντερνές έλεγαν την Αδριανούπολη.

Επίσης, ο ίδιος σκιαγραφεί εκτός από τα χαρακτηριστικά της σημαντικής του πνευματικής διάπλασης και τον χαρακτήρα του χρησιμοποιώντας τις λέξεις πράος, μειλίχιος, λιτοδίαιτος, δίκαιος, ευγνώμων, ευγενικός, πρόθυμος, εργασιομανής, υπόδειγμα καλού χριστιανού και άσπογου οικογενειάρχη.

Θα ήθελα να αφιερώσω μερικές γραμμές για δύο από τις πέντε κόρες του Στέφανου, αν και θα μπορούσα πολλά να γράψω για όλες. Η Ελένη ως σύζυγος το Μιχάλη Αντωνόπουλου, βουλευτού υπουργού και πρεσβευτή της Ελλάδας στο Παρίσι, ήταν πολύ μορφωμένη με ιδιαίτερη κλίση προς την ελληνική γλώσσα και γραμματική. Καθώς ζούσε στο Παρίσι το 1862 παρακολουθούσε σε καθημερινή εφημερίδα της Γαλλίας τις συνέχεις από το έργο Άθλιοι του Βίκτωρος Ουγκώ. Σε κάποια επιστολή της προς τον συγγραφέα εκφράζει την αγωνία της για την εξέλιξη του Γιάννη Αγιάνη και του μεταφέρει την επιθυμία της να μην καταδικαστεί. Ο Βίκτωρ Ουγκώ απάντησε ως εξής: **«Κυρία, Μοῦ στέλνετε μιά κραυγή τῆς ψυχῆς, μιᾶς ψυχῆς γοητευτικῆς, ἥστε ἀπό τὴν πατρίδα τοῦ ὠραίου, ὀμορφη προφανῶς, καλὴ σίγουρα. Δέν θά μπορούσα νά σᾶς πῶ μέχρι πιά σημεῖο τό γράμμα σας μέ ἄγγιξε. Ὁ ἄνθρωπος τιμωρεῖ ἀλλά ὁ Θεός σώζει. Ἡ κοινωνία δέν εἶναι ἄξια νά δώσει χάρη, αὐτή πού δέν ἀπονέμει δικαιοσύνη. Ὁ Γιάννης Αγιάνης θά ἔχει τὴν χάρη του ἀλλά θά τὴν ἔχει ἀπό τόν Θεό. Ὅριστε, Κυρία, αὐτό που μπορῶ νά ἀπαντήσω στήν συγκινητικὴ σας μεσολάβηση. Θέτω στά πόδια σας ὅλα μου τά σέβη».** (Βίκτωρ Ουγκώ, Guernesey, 21/06/1862)

Η Σοφία παντρεύτηκε τον Γιώργο Δέλτα, ο γιος της Στέφανου Δέλτας παντρεύτηκε την Πηνελόπη Μπενάκη, την γνωστή σε όλους μας συγγραφέα Πηνελόπη Δέλτα.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ

Το 1863 δέχεται το πρώτο μεγάλο σεισμό που κλονίζει την ύπαρξή του. Χάνει την κόρη του Σοφία πάνω στη γέννα του Στέφανου Δέλτα.

Η πίστη του στο Θεό και την οικογένεια ήταν η έμπνευσή του και η δυναμογεννήτρια στο έργο του και τις δραστηριότητές του.

Η ζωηρότητά του, η εργασιομανία του και η προθυμία του που έδιναν λάμψη στη ζωή του, εξασθενούν. Μόνο την καθημερινή προσευχή του συνέχιζε με αμείωτο ζήλο και την υποστήριξη πασχόντων συνανθρώπων του.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ & ΑΛΛΑ

συνέχεια από την 1η σελίδα

Ο Αντώνης Κυριακόπουλος δεν είναι μόνο λάτρης και εραστής των μαθηματικών είναι ο πιστός, ο εργασιομανής, ο ακούραστος υπηρέτης τους.

Φωτογραφία του
ως επισκέπτη
καθηγητή στο
2001 - ΟΡΟΣΗΜΟ

Υπήρξε μαθητής του κορυφαίου Έλληνα μαθηματικού Δημήτρη Κάπου αλλά και δάσκαλος χιλιάδων μαθητών από τους οποίους ορισμένοι έχουν μία διεθνή φήμη.

Αλλά και οι περισσότεροι μεσήλικοι μαθηματικοί υπήρξαμε μαθητές του από τα υπέροχα βιβλία του. Άλλωστε και ο Δ.Κάπος μη ξεχνάμε υπήρξε μαθητής του μεγάλου μας Κ.Καραθεοδωρή. Κορυφή του έργου του η μαθηματική λογική, αυτό το υπέροχο δυναμικό αλλά παραγκωνισμένο, στην εκπαίδευση, εργαλείο των μαθηματικών.

Την ακρίβεια των εννοιών, των συμβόλων και λύσεων την υπηρέτησε με κάθε αυστηρότητα. Έτσι δεν δίστασε να συγκρουσθεί με όσους ήσαν ελαστικοί ή παρέλειπαν κάποια πράγματα, ιδίως τα σχολικά βιβλία.

Διαφωνήσαμε και μαζί στο θέμα κατά πόσο οι μαθητές μπορούν να ανταποκριθούν και να κατανοήσουν τις έννοιες. Γι' αυτό επιχειρούμε στο επίπεδο διδασκαλίας μαθητών να απλοποιούμε τα πράγματα. Όμως το δίκαιο είναι με τον Αντώνη και αυτό το υπερασπίστηκε με κάθε τιμήμα.

Αντώνη, μεγάλε δάσκαλε σε ευχαριστούμε, σε τιμούμε και να ξέρεις ότι για μένα και πιστεύω για αρκετούς άλλους είσαι πνευματοδόχος πηγή που μας ποτίζει με δύναμη να συνεχίζουμε βλέποντας τον πνευματικό σου φάρο να μας φωτίζει και να μας εμπνέει. Χαίρε άξιε υπηρέτη βασιλευδούσης επιστήμης.

ΝΕΟ Δ.Σ. ΣΤΟΝ ΣΥΝΔΕΣΜΟ ΦΙΛΩΝ ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ

Καταρτίστηκε σε σώμα το νέο Δ.Σ. του συνδέσμου φίλων Καραθεοδωρή για την τετραετία 2015-18.

Πρόεδρος: **Αθανάσιος Λιπορδέζης, Μαθηματικός**
 Αντιπρόεδρος: **Θωμάς Βουγιουκλής, Μαθηματικός καθηγητής Δ.Π.Θ.**
 Διευθυντής: **Ανέστης Βακιάνης, Πολιτικός Μηχανικός**
 Γραμματέας: **Λία Μπαχτσέτζη, Αρχιτέκτον Μηχανικός**
 Ταμίας: **Δημήτρης Φωλιάς, Φυσικός**
 Επιστημονικοί σύμβουλοι:
 1. **Νίκος Λυγερός: Μαθηματικός ερευνητής, καθηγητής Λυών κ.λπ.**
 2. **Γιάννης Αντωνίου: Μαθηματικός καθηγητής Α.Π.Θ. κ.λπ.**
 Αρμόδιος για τη λειτουργία και επί των αποκτημάτων του μουσείου:
Βασίλης Κέκκερης, συνταξιούχος έμπορος
 Αρμόδια δημοσίων σχέσεων: **Λία Μπαχτσέτζη**

ΝΕΟ ΑΠΟΚΤΗΜΑ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Το νέο μέλος του Δ.Σ. και παλιός φίλος του συνδέσμου φίλων Καραθεοδωρή κ. Βασίλης Κέκκερης σε πρόσφατη δημοπρασία πήρε και χάρισε στο μουσείο το πρωτότυπο σύγγραμμα του Κ.Καραθεοδωρή για την οργάνωση των πανεπιστημίων Αθηνών – Θεσσαλονίκης. Κρίθηκε νικητής μετά από 16 κτυπήματα και σύμφωνα με αξιόπιστες πληροφορίες συμμετείχε και εκπρόσωπος του Πρίνστον. Λέτε να θέλουν να οργανώσουν το πανεπιστήμιό τους σύμφωνα με τις μεγαλοφυείς ιδέες του σοφού Έλληνα μαθηματικού; Πάντως δεν είναι λίγες οι φωνές που μιλούν για επαναφορά ορισμένων ιδεών του Καραθεοδωρή για την λειτουργία των πανεπιστημίων. Τ' ακούτε κ. Υπουργέ;

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ

ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΟΥ Κ.ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΕΠΙΚΑΙΡΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΕΣ.

Το 1924 ένα χρόνο μετά την συνθήκη της Λωζάνης ο Κ.Καραθεοδωρή επισκέπτεται την Μακεδονία και τη Θράκη. Γνωρίζοντας τα προσόντα των προσφύγων από την Ιωνία, την πανάρχαια κοιτίδα του ένδοξου ελληνικού πολιτισμού, συντάσσει έκθεση με την οποία ζητά να προσεχθούν οι πληθυσμοί αυτοί και την παραδίδει στον γνωστό αγωνιστή για τα ανθρώπινα δικαιώματα και πρόεδρο της επιτροπής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων Άρθουρ Μορκενθάου. Κατόπιν δίνει μια διάλεξη στην Ελληνική Μαθηματική Εταιρεία με θέμα: «Απόψεις για τα Μαθηματικά στη μέση εκπαίδευση», εκ των οποίων καταγράφω τα εξής:

Σ' ένα σημείο της ομιλίας του τονίζει ότι: «ή άπονημόνευσις καί ή γνώσις τής ξηρᾶς θεωρίας δέν κινεί τό ενδιαφέρον τοῦ μαθητοῦ, ... ἀλλά τόν κουράζει ταχύτερον καί περισσότερον», ενώ θεωρεί πολύ βαρῦ το πρόγραμμα των μαθηματικών στα λύκεια. Γι' αυτό η ύλη των μαθηματικών πρέπει να περιέχει πολλές εφαρμογές, που να αγγίζουν την καθημερινότητα, καθώς και το μελλοντικό επάγγελμα του μαθητή. Η διδασκαλία να συνδέεται με εφαρμογές προσαρμοσμένες στο περιβάλλον, ο μαθητής πρέπει να έχει μάθει να «βλέπει το χώρο» και να έχει εξοικειωθεί με την τρίτη διάσταση. Οι μαθητές εισέρχονται στα πανεπιστήμια χωρίς να γνωρίζουν στερεομετρία και έτσι αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες ειδικά όταν έρχονται σ' επαφή με το μάθημα της παραστατικής γεωμετρίας αλλά και γενικά με την αντίληψη του χώρου. Επίσης τόνισε πως τα μαθηματικά αποτελούν παγκόσμια γλώσσα επίλυσης προβλημάτων, αφού αναφέρθηκε στη συσχέτισή τους με τα υπόλοιπα μαθήματα. Δεν το έκανε βέβαια για τη βιολογία, παρότι σήμερα ειδικά στο εξωτερικό τα βιομαθηματικά γνωρίζουν εξαιρετική άνθιση. Ας μη ξεχνάμε όμως ότι αυτό έγινε 90 χρόνια πριν. Πείτε μου κύριοι συνάδελφοι δεν είναι επίκαιρη και σήμερα αυτή η επισήμανση;

Δεν αποδεικνύει τούτο ότι τα βασικά και απλά προβλήματα της εκπαίδευσης παραμένουν σχεδόν τα ίδια, λιμνάζουν και περιμένουν τη λύση τους από τις επόμενες γενεές; Ως τότε όμως; Είναι δυνατόν 90 χρόνια μετά να αντιμετωπίζουμε τα ίδια προβλήματα; Τόση στασιμότητα;

Γι' αυτό πρέπει να επαναδιατυπωθούν δυναμικά από εμάς και σήμερα αυτοί οι προβληματισμοί.

Μία ακόμη επισήμανση που έκανε ο Καραθεοδωρή σε εκείνη την ενδιαφέρουσα ομιλία ήταν ότι οι σχετικά εύκολες εισαγωγικές εξετάσεις είχαν συνέπεια πρώτον την πολυάριθμο μαζική εισαγωγή υποψηφίων σε σχολές, κατ' αρχήν, όχι της επιλογής τους, δεύτερον, ακατάρτιστους όσον αφορά το επίπεδο των γνώσεών τους με το οποίο θα πήγαιναν στο πανεπιστήμιο και τρίτον, τα πανεπιστήμια δεν θα ηδύνατο να έχουν τον κατάλληλο οικονομικό προϋπολογισμό και υποδομές για να παρέχουν αξιοπρεπή και αξιόλογη εκπαίδευση.

Στις 17 Δεκεμβρίου του 1929 ο Ελευθέριος Βενιζέλος λέει μεταξύ άλλων για την πρόσκληση που απηύθυνε στον Κ.Καραθεοδωρή για την οργάνωση των πανεπιστημίων Αθηνών – Θεσσαλονίκης αλλά και την ίδρυση ενός τρίτου: «Ο Κ. Καραθεοδωρή, ό οποίος δέν είναι μόνον μεγάλη μαθηματική έξοχότης, ἀλλά είναι καί κατ' έξοχὴν διακεκριμένος ὄργανωτὴς ἀνωτάτων σχολῶν, ἀφοῦ ἡ μεγάλη Γερμανία τοῦ ἀνέθεσε τὴν ὀργάνωσιν τοῦ Πολυτεχνείου τοῦ Μπρεσλάου».

Και τελειώνοντας το λόγο του ο Ελευθέριος Βενιζέλος λέγει: «Τό εκπαιδευτικόν μας σύστημα δέν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς κοινωνίας μας διότι ἔλειπεν ἡ ἐνιαία μελέτη τῶν ἀναγκῶν τῆς καί ἡ ἐνιαία διοικήσις καί κατεύθυνσις τῆς παιδείας». Ἐτσι ο Κ. Καραθεοδωρή υποβάλλει υπόμνημα για την αναδιοργάνωση του Εθνικού Πανεπιστημίου, όπου παρουσιάζει τις σκέψεις του για το ίδρυμα. Στις προτάσεις του περιλαμβάνονται μέτρα για την βελτίωση των οικονομικών του Πανεπιστημίου, τον περιορισμό του αριθμού των τακτικών εδρών, νέα κτίρια, αλλαγή του συστήματος των εξετάσεων, διαδικασία εκλογής υφηγητών και καθηγητών. Τα γερμανικά και τα ελβετικά Πανεπιστήμια αποτέλεσαν τα πρότυπα για την αναδιοργάνωση του πρώτου ελληνικού ανώτατου ιδρύματος. Για να δούμε πόσο διαχρονικός παραμένει ο λόγος του, ας παραθέσουμε μερικές από τις σκέψεις του.

συνέχεια στην 6^η σελίδα

συνέχεια αφιερώματος

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ

συνέχεια από την 3^η σελίδα

Του συμβαίνουν μία σειρά ατυχημάτων από τα οποία σώζεται εκ θαύματος. Σε μια απομακρυσμένη συνοικία της Κωνσταντινούπολης είχε έναν άρρωστο, τον οποίο επισκεπτόταν συχνά. Για να κερδίσει δρόμο, περνούσε από ένα πολύ στενό σοκάκι, ανάμεσα σε ψηλούς τοίχους, και πάντα έβλεπε ένα σκύλο ξαπλωμένο στο μέσο του στενού δρόμου. Ο σκύλος ενώ ποτέ δε του γαύγισε αυτή τη φορά που περνούσε, είδε τον σκύλο όρθιο, εξαγριωμένο, να του γαυγίζει άγρια. Τόσο που δεν μπόρεσε να περάσει και έτσι γύρισε πίσω. Μόλις βγήκε από το στενό, ο τοίχος έπεσε σκοτώνοντας το σκύλο. Ο ίδιος σώθηκε χάρη στα γαυγίσματα του σκύλου και δόξασε τον Θεό.

Μία άλλη μέρα όπως πήγαινε πεζός, από τον Γαλατά, σε ένα σταυροδρόμι και ενώ φυσούσε ένας πολύ δυνατός νοτιάς, μια μεγάλη σανίδα που την ξήλωσε ο αέρας, έπεσε και κτύπησε τον Στέφανο Καραθεοδωρή στον ώμο. Εκείνος έπεσε κάτω ανίσθητος και γεμάτος αίματα. Τον πήγαν στο σπίτι του και συνήλθε ύστερα από οκτώ ώρες, χωρίς να θυμάται και χωρίς να γνωρίζει τίποτε. Σε λίγες μέρες, όμως, ως εκ θαύματος ήταν και πάλι καλά.

Ο Στέφανος τα θεωρεί προμηνύματα του θανάτου του αλλά ο βιογράφος του, οικογενειακός φίλος και λογοτέχνης Ηλίας Τανταλίδης έχει άλλη άποψη επί του θέματος. Θεωρεί ότι ο Στέφανος σώζεται από τους κινδύνους αυτούς επειδή τον αγαπάει ο Θεός και αναφέρει πως ακριβώς τέτοιους κινδύνους διήλθε και διεσώθει ο ομότεχνός του Άγιος Κασάριος και αδελφός του Γρηγορίου του Θεολόγου. Παραθέτουμε αυτολεξεί απόσπασμα από το κείμενό του: **«Εν τοῖς κινδύνοις τούτοις παραβάλωμεν, εἰ θέμις, πρὸς ἕτερον ὁμότεχνον πολὺ πάντων ἀρχαιότερον καὶ ἐπισημότερον, Κασάριον τὸν τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου περιφανέστατον ἀδελφόν, ὃ τινι καὶ τῷ ἡμετέρῳ ἰατρῷ πολλὰ ὑπάρχουσι τὰ κοινὰ καὶ παρόμοια. Πρὸς οὖν τοῖς ἄλλοις συνέβη ποτὲ καὶ τῷ Κασαρίῳ μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου κινδυνεύσαι περὶ τῆς ζωῆς οὐ πᾶν διάφορον κίνδυνον, ἢ οὓς εἶδομεν ὑποστάντα τὸν ἡμέτερον Στέφανον. Σεισμοῦ γενομένου ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας, ὅπου τότε τὰς διατριβὰς ἐποιεῖτο ὁ Κασάριος, σφοδροτάτου τῶν πώποτε, καὶ τῆς στέγης, ὑφ' ἣν εὐρέθη φεύγων καταπεσοῦσης ἐπ' αὐτόν, παραδόξως οὗτος ἐσώθη κάτωθεν τῶν ἐρειπίων, ὡς διὰ θαύματος.»**

Στις 5 Απριλίου 1867 μόλις γύρισε στο σπίτι του από την Ιατρική σχολή και από επισκέψεις του σε αρρώστους, αισθάνθηκε αδιαθεσία που κατέληξε να είναι κλινήρης και ανήμπορος. Η διάγνωση έδειξε πνευμονία. Παρά ταύτα όμως συνέχισε να έχει το κουράγιο να δέχεται φίλους και να ζητά να του διαβάζουν τα νέα από τις εφημερίδες. Τρεις μέρες αργότερα εμφανίσε μεγάλη δύσπνοια. Η τελευταία του αναλαμπή και αναθάρρηση έγινε με την επίσκεψη του πατριάρχη Γρηγορίου του Στ'.

Στις 11 Απριλίου, Μ.Τρίτη ζήτησε να κοινωνήσει των αγράντων μυστηρίων. Έδωσε εντολή στα παιδιά του να δώσουν τα δώρα που συνήθιζε να δίνει για το Πάσχα στους υπαλλήλους της Ιατρικής Σχολής. Πρόλαβε να εκφράσει την λύπη του που δεν μπόρεσε να τελειώσει το βιβλίο της Βοτανικής αλλά έδωσε εντολή να κρατήσουν τις σημειώσεις του μήπως και κάποιος εγγονός του το τελειώσει. Τέλος ζήτησε η κηδεία του να είναι απλή και με κάθε σεμνότητα.

Στις τελευταίες στιγμές της ζωής του ήταν παρών ένας άλλος σπουδαίος Καραθεοδωρή. Ο ιατρός Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή, παππούς του ξακουστού μαθηματικού Κ.Καραθεοδωρή και γιος του αδελφού του Αντωνίου. Απευθυνόμενος σ' αυτόν, του λέει **«ὀναίμην τῆς σῆς Ἰατρικῆς»** που σημαίνει «ωφελήθηκα από την χρήση της Ιατρικής σου».

Αφού κοινωνήσε κάλεσε την γυναίκα του, τα παιδιά του και τα εγγόνια του, τους συμβούλεψε και τους ευχήθηκε. Δεν ξέχασε ούτε την κόρη του που ήταν στην Αθήνα, ούτε τον εγγονό του που σπούδαζε στο Βερολίνο. Νοιώθοντας να κρώνουν τα πόδια και τα χέρια του, είπε στον γιατρό του **«Ἐχομεν ἐτι ὀλίγα λεπτά»** και ζήτησε να βγουν έξω οι δικοί του. Πέθανε την 9^η ὥραν (Βυζαντινήν) ἡτοι 3 και μισή το απόγευμα σε ηλικία 78 ετών. Η κηδεία του έγινε την Μ. Τετάρτη χωρίς επισημότητα και χωρίς μεγάλη εκκλησιαστική τελετή, όπως ο ίδιος είχε θελήσει. Σύμφωνα με τα παράσημα που είχε, θα χρειαζόταν στρατιωτικές τιμές και παρατάξεις, πράγμα που πρότεινε η Κυβέρνηση. Δεν δέχθηκαν όμως οι συγγενείς του.

Ο τάφος του Στέφανου Καραθεοδωρή

Η κηδεία έγινε χωρίς παρατάξεις αλλά με άπειρο πλήθος από κάθε τάξη, από κάθε εθνικότητα και από κάθε θρησκεία. Ακόμα και ο ίδιος ο Πρέσβης της Ρωσίας, στρατηγός Ιγνάτιεφ ακολούθησε την σορό με όλο το προσωπικό της Πρεσβείας.

Η νεκρώσιμος ακολουθία εψάλη στον Ναό των Εισοδίων χωρίς καμία ομιλία και ο νεκρός μεταφέρθηκε στο Νεκροταφείο του Σισλή, όπου παρέμεινε την νύκτα στον εκεί Ναό της Μεταμορφώσεως. Την επομένη, τη Μ. Πέμπτη προσωρινά τοποθετήθηκε το λείψανο σε μνημείο στην αριστερή πλευρά του Ναού. Αργότερα, μεταφέρθηκε εις το Νεοχώριον, όπου βρισκόταν και ο τάφος της αγαπημένης του κόρης Σοφίας. Απλό μάρμαρο σκεπάζει τον τάφο με την επιγραφή **«Στέφανος Καραθεοδωρή, ἰατρός, ἐγεννήθη ἐν Ἀδριανούπολει ἐν ἔτει 1789 Μαρτίου 17, ἐκοιμήθη τῷ 1867 Ἀπριλίου 11»** και το επίγραμμα **«Δούλος ἐὼν Χριστοῦ οὐδὲν μέγα ἤνυσσα ἔργον. Ἀλλ' ὅπερ ὄφειλον, τοῦτ' ἀπέβην τελέσας»**, που σημαίνει «δεν έφερα σε πέρας κανένα μεγάλο έργο. Αλλά αυτό ακριβώς που όφειλα, αφού το έκανα αποχώρησα». Εδώ σ' αυτή την φράση περικλείεται ο μέγας θησαυρός της ταπεινοφροσύνης του μεγάλου ανδρός. Αν η εκπαίδευση των νέων μας χρησιμοποιούσε τέτοια πρότυπα για να τους γαλουχήσει σίγουρα θα είχαμε σήμερα μία πολύ διαφορετική κοινωνία με πολύ διαφορετικά χαρακτηριστικά. Ακόμη και για τις απόψεις του Στεφάνου για το χρήμα παραθέτω ένα απόσπασμα από Γάλλο συγγραφέα που γράφει για τον Στέφανο **«Ὁ μέγιστος ἔπαινος ὁ ἀποδιδόμενος τῷ χαρακτήρι τοῦ Στεφάνου Καραθεοδωρή ἐστίν ὅτι διελθὼν περιστάσεις, καθ' ἃς καὶ οἱ ἀδεξιότεροι μεγάλα ἐπεστράτευσαν πλοῦτη, οὗτος ξένος ὢν πρὸς τὰς ραδιουργίας, δι' ὧν ταῦτα θηρεύονται μετρίαν καταλείπει περιουσίαν»** που σημαίνει Ο μεγαλύτερος έπαινος που δικαιούται ο Στέφανος Καραθεοδωρή είναι ότι ενώ θα μπορούσε να εκμεταλλευτεί περιστάσεις από τις οποίες θα πλούτιζαν και ανίκανοι γιατροί, αυτός έμεινε μακριά από όλα αυτά γιατί ποτέ δεν τον άγγιξαν τέτοιες ραδιουργίες όπως άλλωστε προκύπτει και από την περιουσία που άφησε.

Ο Ηλίας Τανταλίδης στο τέλος της βιογραφίας μας γράφει για το θάνατο του Στέφανου Καραθεοδωρή **«Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἀπόλεσε μίαν τῶν φιλολογικῶν αὐτοῦ ἐπισημοτήτων ἐπιχύσασαν ζοηροτάτην λάμψην. Ὁ θάνατος τοῦ Στεφάνου Καραθεοδωρῆ στερεῖ τὰ Ἑλληνικά γράμματα ἐνός τῶν διασήμων λειτουργῶν αὐτῶν. Εἶθε ἡ διάδοχος γενεὰ τὰ παραδείγματα τῆς προκατόχου καὶ ὁσήμεραι παρερχομένης ὁδηγὸν ἔχουσα, ἀποδειχθῆ ἀντάξια τῶν προσδοκιῶν τοῦ πολυπαθοῦς Γένους. Ἐπισφραγίζομεν τὸν περὶ τούτου λόγον ἐπιβοῶντες οὐ πᾶν ἀστόχως, κατὰ γε τὴν ἡμετέραν πεποιθήσιν, τὸ τοῦ Προφητάνακτος. Ἴδου οὗτος εὐλογηθήσεται ἄνθρωπος, ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον (ψαλμ. ρκή. δ'.)»**

Αυτός είναι ο Στέφανος Καραθεοδωρή, ο μέγας επιστήμων, πολυπραγμων, πολύγλωσσος και πολύφωτος αστήρ της γνώσης. Και ενώ θα περίμενε ο οποιοσδήποτε ως φυσιολογική την έπαρση, αντ' αυτού βλέπετε την άμετρη ταπεινώση.

Τελειώνω την σύντομη αυτή βιογραφική αναφορά με την φράση ΧΑΙΡΕ ΘΡΑΚΙΚΗΣ ΓΗΣ ΥΠΕΡΟΧΟΝ ΒΛΑΣΤΗΜΑ.

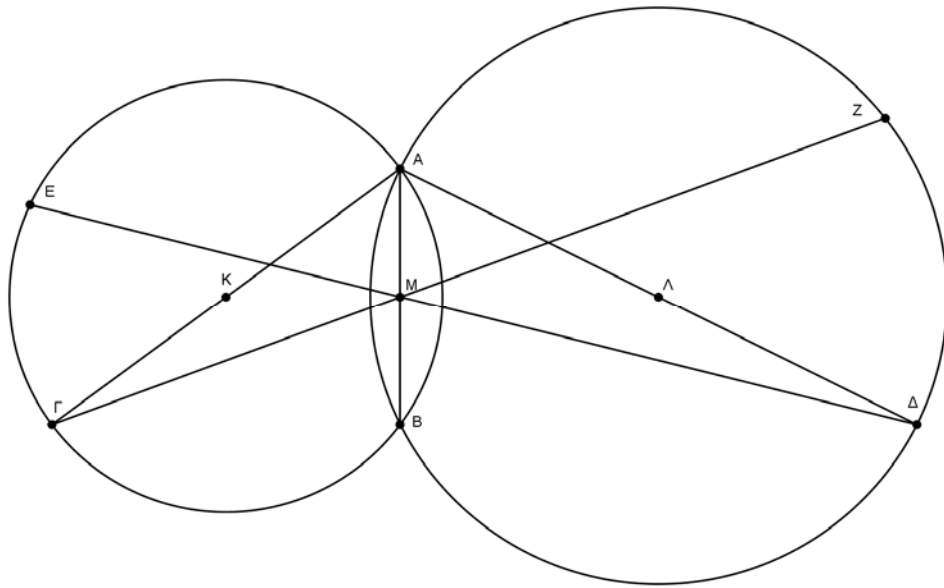
Από το υπό έκδοση βιβλίο του Σάκη Λιπορδέζη
«ΤΟ ΑΣΤΡΟ ΤΩΝ ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ (1750 – 1950)»

ΑΣΚΗΣΗ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑΣ

Μία πολύ ωραία άσκηση γεωμετρίας είχα την ευκαιρία να εισπράξω από τον σύμβουλο μαθηματικών κύριο Βεργίδη, την οποία εκθέτω για Ευκλείδεια λύση στους εραστές της Ευκλείδειας γεωμετρίας, αυτό το υπέροχο ακονιστήρι του εγκεφάλου. Η λύση αξίζει τον κόπο των καλύτερων παρότι φαίνεται απλή την εκφώνησή της. Οι λύσεις σας θα τυχουν ειδικής μνείας στο επόμενο τεύχος.

ΑΣΚΗΣΗ

Δίνονται δύο άνισοι κύκλοι (K, ρ) και (Λ, R) που τέμνονται στα σημεία A και B . Από το A φέρνω τις διαμέτρους των δύο κύκλων που τους τέμνουν στα σημεία Γ και Δ αντίστοιχα. Αν M είναι το μέσο της AB και η GM τέμνει τον κύκλο (Λ, R) στο Z , ενώ η ΔM τον κύκλο (K, ρ) στο Z , να δείξετε ότι τα σημεία Z, A, E ΔΕΝ είναι συνευθειακά.

ΓΡΙΦΟΣ

Στην φάλαγγα του Μ.Αλέξανδρου τίθεται το ερώτημα ποιοι θα είναι στην πρώτη γραμμή της μάχης και ο μέγας και δίκαιος στρατηλάτης απαντά με τα μαθηματικά που του έμαθε ο Αριστοτέλης. «Λοιπόν όλοι γνωρίζουν την ασπίδα τους με την χάραξη του αριθμού που της έχουν κάνει. Λοιπόν όπως έχουν τοποθετηθεί στον χώρο στρατοπέδευσης, θα στείλετε ένα στρατιώτη να τις γυρίσει όλες τις ασπίδες ανάποδα. Ο επόμενος θα ξαναγυρίσει μόνο τη $2^{\text{η}}$, $4^{\text{η}}$, $6^{\text{η}}$ κ.λπ. Ο $3^{\text{ος}}$ θα ξαναγυρίσει μόνο την $3^{\text{η}}$, $6^{\text{η}}$, $9^{\text{η}}$ κ.λπ. Ο $4^{\text{ος}}$ τα πολλαπλάσια του 4 κ.ο.κ. Όσες απομείνουν μετά από αυτή τη διαδικασία ανάποδα αυτές θα είναι οι ασπίδες των πολεμιστών της $1^{\text{ης}}$ γραμμής». Σημειώτεον ότι η φάλαγγα δεν ξεπερνούσε τους 2014 πεζούς πολεμιστές.

Από το υπό έκδοση ιστορικό μυθιστόρημα του Σάκη Λιπορδέξη «ΤΟ ΧΑΜΕΝΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ»

ΧΙΟΥΜΟΡ

1. Τι ονειρεύεται να γίνει ο Κύκλωπας από μικρός;
Απάντηση: Διπλο-μάτης
2. Πως χαρακτηρίζεται ένα σπίτι χωρίς τοίχους;
Απάντηση: Άτυχο

Τα μαθηματικά είναι η μοναδική επιστήμη, η οποία διακρίνεται για την αυστηρότητα των συλλογισμών που έχει σαν συνέπεια την βεβαιότητα των συμπερασμάτων. Καμία άλλη επιστήμη δεν έχει τις αρετές αυτές.

Α. Κυριακόπουλος

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ

συνέχεια από την 4^η σελίδα

Θεωρεί πως οι φοιτητές που εισέρχονται δεν είναι καταρτισμένοι, οι καθηγητές αναγκάζονται να σπαταλούν τις δυνάμεις τους σε άλλες απασχολήσεις και έτσι λίγοι έχουν ή βρίσκουν την ευκαιρία να καλλιεργούν την επιστήμη και να δημοσιεύουν πρωτότυπες εργασίες. Γι' αυτό προτείνει την μείωση των φοιτητών από 6000 σε 3000.

Τα όσα διαπίστωσε ο Κ. Καραθεοδωρή διαβάζουμε και σε ένα άρθρο που δημοσίευσε ο γνωστός μαθηματικός Ν. Ι. Χατζιδάκης στην εφημερίδα «Πρωΐα». Γράφει λοιπόν μεταξύ άλλων «Όχι μόνο τα γυμνάσια αλλά και τα πανεπιστήμιά μας εδημιουργούν κατ' έτος εις χιλιάδας τους εγγραμμάτους και τους επιστήμονες, οι οποίοι ήσαν καταδικασμένοι ή να μένουν άνεργοι ή να κερδίζουν ελάχιστα». Αυτό δεν συμβαίνει και σήμερα με την γενιά των 500 € που δημιουργήθηκαν από τον ίδιο λόγο;

Επίσης επισημαίνει και τονίζει ο Κ. Καραθεοδωρή πως τα γυμνάσια μορφώνουν σήμερα πολύ ευρύτερα στρώματα της κοινωνίας μ' αποτέλεσμα να χρειάζεται αναβάθμιση του επιπέδου εκπαίδευσης προκειμένου να εισέρχονται στα πανεπιστήμια με περισσότερα εφόδια.

Σημαντική είναι η διαπίστωσή του ότι μία νομοθετική ρύθμιση δεν είναι αρκετή για να λύσει το πρόβλημα διότι το Πανεπιστήμιο δεν είναι ένα σύστημα τηλεφώνων που μπορεί να αντικατασταθεί με άλλο τελειότερο. Χρειάζεται ουσιαστική αναδιοργάνωση.

Δίνει μεγάλη βαρύτητα στην ίδρυση, λειτουργία και οργάνωση πανεπιστημιακής βιβλιοθήκης, με συγκέντρωση των βιβλιοθηκών των γραφείων των καθηγητών καθώς και των εργαστηρίων σε ένα ενιαίο χώρο στη διάθεση όλων των φοιτητών. Στέλνει φοιτητές στην Αμερική να σπουδάσουν Βιβλιοθηκονομία ενώ αλληλογραφεί με βασιλικούς οίκους της Ευρώπης και δέχεται μεγάλες δωρεές για τον εμπλουτισμό της βιβλιοθήκης που θα είναι στη διάθεση των μελλοντικών ερευνητών. Προτείνει την έκδοση διδακτικών βιβλίων από το Πανεπιστήμιο που θα πωλούνται στους φοιτητές στο κόστος τους.

Στις 3 Ιανουαρίου 1931 ο τότε Υπουργός Παιδείας Γ. Παπανδρέου φέρνει στη Βουλή νομοσχέδιο με τίτλο «Περί συστάσεως θέσεως κυβερνητικού επιτρόπου παρά τοις Πανεπιστημίσις Αθηνών – Θεσσαλονίκης». Στη συζήτηση της συνεδρίας εκείνης μεταξύ άλλων ο Γ. Παπανδρέου τόνισε «Πρόκειται περί του κ. Καραθεοδωρή, διά να είναι ή φωτογραφία πλήρης. Θεωρούμεν δέ τό γεγονός εϋτυχές διά τά Πανεπιστήμια Αθηνών καί Θεσσαλονίκης, διότι ἕλληνας ἐπιστήμων, ὁ ὁποῖος τιμᾷ τό ἑλληνικόν ὄνομα εἰς τήν ξένην, ἔστερξε νά προφέρῃ τά φῶτα του προς τήν πατρίδα του».

Έτσι ο Καραθεοδωρή διορίστηκε κυβερνητικός επίτροπος, θέση ισότιμη με αυτή του Πρυτάνεως.

Με τον σύντομο οδηγό σπουδών και κανονισμό του Κ.Καραθεοδωρή τα πανεπιστήμια λειτούργησαν μέχρι το 1982. Δεν είναι λίγες οι φωνές που ψυθιρίζουν σήμερα να ξαναμελετήσουμε τα περί αναδιοργάνωσης του ελληνικού πανεπιστημίου που συνέγραψε ο Κ.Καραθεοδωρή. Το ότι αποδεικνύονται επίκαιρα σίγουρα επιβάλλουν να επανεξετάσουμε τις γραφές του σοφού ανδρός.

Όμως η παραγμένη πολιτικά χώρα, δεν ήταν ίσως έτοιμη να αφομοιώσει τις παρεμβάσεις του Καραθεοδωρή για την ανώτατη παιδεία. Πιθανόν να χρειαζόταν μια γενική αναθεώρηση ολόκληρου του εκπαιδευτικού συστήματος, αφού πάντα είναι εξαιρετικά δύσκολο να επέμβει κανείς στην κορυφή μιας πυραμίδας παρά στη βάση.

Αυτό αγαπητοί μου φίλοι συμβαίνει και σήμερα γι' αυτό χρόνια τώρα κανείς δεν τολμά την επένδυση στην παιδεία με επέμβαση στη βάση. Οι χώρες όπως η Φιλανδία και η Ιρλανδία που το επεδίωξαν από χρόνια απέδωσε αφ' ενός και επέδειξε αφ' ετέρου πόσο κερδοφόρα είναι αυτή η επιλογή.

Προσέξτε όμως. Είναι λάθος να μελετάμε το σύστημα των κρατών αυτών για να το εφαρμόσουμε στην Ελλάδα. Πρέπει να φτιάξουμε παιδεία για Έλληνες με δεδομένο και την ιδιοσυγκρασία μας. Εμείς άλλωστε από την αρχαιότητα με τον Πλάτωνα, τον Σωκράτη, τον Αριστοτέλη, τον Πρωταγόρα δημιουργήσαμε παιδεία που και σήμερα αποτελεί πρότυπο για όλη την ανθρωπότητα.

Όπως γράφει και η Χριστίνα Φίλη στο βιβλίο της «Μαθηματικά και εξουσία» μία προσεκτικότερη ανάλυση των θεμάτων παιδείας αποδεικνύει πόσο κάθε ιστορία είναι μία σύγχρονη ιστορία ή αν θέλετε στη μαθηματική γλώσσα, πόσο η ιστορία είναι γεμάτη ομοιομορφισμούς.